

II

(Förberedande rättsakter)

EUROPEISKA EKONOMISKA OCH SOCIALA KOMMITTÉN

409:E PLENARSESSION DEN 2–3 JUNI 2004

Yttrande från Europeiska ekonomiska och sociala kommittén om ”Förslag till Europaparlamentets och rådets förordning om tillämplig lag för utomobligatoriska förpliktelser (Rom II)”

(KOM(2003) 427 slutlig – 2003/0168 COD)

(2004/C 241/01)

Den 8 september 2003 beslutade rådet att i enlighet med artikel 262 i EG-fördraget rådfråga Europeiska ekonomiska och sociala kommittén om

”Förslag till Europaparlamentets och rådets förordning om tillämplig lag för utomobligatoriska förpliktelser (Rom II)”.

Facksektionen för inre marknaden, produktion och konsumtion, som fick uppdraget att förbereda ärendet, antog sitt yttrande den 4 maj 2004. Föredragande var Jörg Frank von Fürstenwerth.

Vid sin 409:e plenarsession den 2–3 juni 2004 (sammanträdet den 2 juni 2004) antog Europeiska ekonomiska och sociala kommittén följande yttrande med 168 röster för och 8 nedlagda röster:

1. Sammanfattning av slutsatserna

1.1 EESK välkomnar kommissionens förslag om att reglera lagvalsreglerna för utomobligatoriska förpliktelser i en europeisk förordning. På så sätt täpper man till en lucka som kännbart har förhindrat utvecklingen av ett enhetligt europeiskt rättsområde.

1.2 Kommittén är positiv till kommissionens insatser och uppmanar samtidigt kommissionen att snarast möjligt avsluta sitt arbete, med beaktande av de ändrings- och korrekturförslag som redovisas utförligt under punkt 9, så att förordningen kan träda i kraft.

1.3 Kommittén stöder kommissionens ansträngningar att genom fullständig harmonisering lösa den rådande rättsliga splittringen inom utomobligatorisk obligationsrätt på det viktiga området för internationell privaträtt. För dem som skall tillämpa lagen innebär detta genomgripande förenklingar. I stället för att i varje enskilt fall som har anknytning till utlandet först behöva sätta sig in i tillämpliga lagvalsregler och i hur lagarna är utformade eller åtminstone skiljer sig åt mellan medlemsstaterna, blir det i framtiden möjligt att utgå från enhetliga normer, som är identiska eftersom förordningen omedelbart gäller i samtliga medlemsstater.

2. Inledning: Motivering

2.1 Kommissionens intention med förordningen är att för första gången i Europeiska unionens historia få till stånd enhetliga lagvalsregler när det utomobligatoriska förpliktelser. När det gäller avtalsförpliktelser infördes enhetliga lagvalsregler redan 1980, när majoriteten av länderna i dåvarande Västeuropa kom överens om konventionen om tillämplig lag för avtalsförpliktelser. Senare anslöt sig även andra stater till konventionen. Då valde man denna form av multilateralt avtal eftersom EG-fördraget vid denna tidpunkt – till skillnad från i dag – inte innehöll någon rättslig grund för att utfärda motsvarande rättsakt i gemenskapen. Lagvalsreglerna för utomobligatoriska förpliktelser omfattas fortfarande av medlemsstaternas nationella bestämmelser, som – även om de ofta bygger på en gemensam värdegrund – åtminstone skiljer sig avsevärt åt vad gäller detaljer och inte minst präglas av av rättspraxis och doktrin. För dem som skall tillämpa lagen uppstår därmed flera svårigheter, alltifrån problem med normbildning och språkkunskaper till besvär med att förstå en främmande rättskultur och tolkning av nationell rättspraxis och doktrin. På grund av det nära faktiska sambandet – både avtalsförpliktelser och utomobligatoriska förpliktelser tillhör obligationsrätten – blev det tydligt att bestämmelserna i konventionen om tillämplig lag för avtalsförpliktelser, som i sig var ett stort framsteg, inte räckte. Det fattades en kompletterande del om utomobligatorisk obligationsrätt. När lagvalsregler för utomobligatoriska förpliktelser

harmoniseras kan man förvänta sig avsevärda framsteg, jämfört med det rådande tillståndet i gemenskapen, särskilt med avseende på den säkerhet som uppnås och beräkningsbarheten när man bestämmer vilken materiell rätt som skall tillämpas. Naturligtvis skulle de som skall tillämpa lagen vinna ännu mer på att Rom-I- och Rom-II-instrumenten slås samman till en enhetlig rättsakt. Kommittén inser att ett sådant perspektiv måste vara en ren illusion – eftersom de båda projekten för närvarande befinner sig i helt olika faser – och att det i första hand handlar om att så snart som möjligt få till stånd fungerande bestämmelser för utomobligatoriska förpliktelser. Kommittén beklagar att den planerade rättsakten på grund av Danmarks förbehåll gällande avdelning IV i EG-fördraget inte omedelbart kommer att vara giltigt i denna medlemsstat (även om man har möjlighet att tillämpa bestämmelsen frivilligt) och att effekten av en harmonisering därför inte kan bli helt optimal. Det är positivt att Storbritannien och Irland förklarat att de kommer att tillämpa rättsakten.

2.2 Rättspolitisk bakgrund

2.2.1 Förordningen skall ses som en del av kommissionens breda arbete med lagstiftning som genomförs, är under utarbetande eller som planeras. Kommittén har återigen haft möjlighet att ta ställning till enskilda kommissionsförslag.

2.2.2 Först bör arbetet inom det civilrättsliga området nämnas och framför allt arbetet med

- att omvandla Brysselkonventionen från 1968 till en förordning ⁽¹⁾,
- förslaget till förordning för en europeisk exekutionstitel för obestridda fordringar ⁽²⁾,
- förordningen om delgivning i medlemsstaterna av handlingar i mål och ärenden av civil eller kommersiell natur ⁽³⁾,
- rådets förordning om samarbete mellan medlemsstaternas domstolar i fråga om bevisupptagning i mål och ärenden av civil eller kommersiell natur ⁽⁴⁾,

⁽¹⁾ Rådets förordning (EG) nr. 44/2001 av den 22 december 2000 om domstols behörighet och om erkännande och verkställighet av domar på privaträttens område, EGT L 12, 16.1.2001, s. 1.

⁽²⁾ Förslag till rådets förordning om införande av en europeisk exekutionstitel för obestridda fordringar, KOM(2002) 159 slutlig av den 18 april 2002.

⁽³⁾ Rådets förordning (EG) nr 1348/2000 av den 29 maj 2000 om delgivning i medlemsstaterna av handlingar i mål och ärenden av civil eller kommersiell natur, EGT L 160, 30.6.2000, s. 37.

⁽⁴⁾ Rådets förordning (EG) nr 1206/2001 av den 28 maj 2001 om samarbete mellan medlemsstaternas domstolar i fråga om bevisupptagning i mål och ärenden av civil eller kommersiell natur, EGT L 174, 27.6.2001, s. 1.

— kommissionens rekommendation om principer som skall tillämpas på de instanser som är ansvariga för förfaranden för reglering av konsumenttvister utanför domstol ⁽⁵⁾,

— rådets beslut om inrättande av ett europeiskt rättsligt nätverk på privaträttens område ⁽⁶⁾.

2.2.3 Dessutom bör även arbetet med det civilrättsliga området nämnas, framför allt följande områden:

— Kommissionens meddelande om europeisk avtalsrätt av den 11.7.2001 ⁽⁷⁾.

— Konsumentkreditsdirektivet ⁽⁸⁾.

— Direktivet om oskäliga villkor i konsumentavtal ⁽⁹⁾.

2.2.4 Det finns ett särskilt samband i fråga om kommissionens arbete med lagvalsregler, där kommissionen i och med offentliggörandet av en grönbok inleder processen att omvandla konventionen om tillämplig lag för avtalsförpliktelser till en gemenskapsrättsakt ⁽¹⁰⁾. Rom II-förordningen kompletterar den Rom I-förordning som föreslås i grönboken.

2.2.5 Det finns flera målsättningar med allt detta arbete: att skapa en europeisk rättslig ram som skall göra det enklare och mindre problematiskt för alla ekonomiska aktörer att utnyttja den europeiska inre marknaden, att öka rättssäkerheten och att underlätta den europeiska allmänhetens möjlighet till rättslig prövning

3. Rättslig grund

3.1 Förordningen skall leda till att lagvalsreglerna för utomobligatoriska förpliktelser blir enhetliga. Harmoniseringen av lagvalsregler behandlas i artikel 65 b i EG-fördraget. Kommissionen är behörig att införa dessa bestämmelser om det behövs för att den inre marknaden skall fungera väl. Kommittén anser att så är fallet, eftersom en harmonisering av dessa lagvalsregler bidrar både till att kunna garantera att de ekonomiska aktörerna inom gemenskapen behandlas lika vid gränsöverskridande fall, till att öka rättssäkerheten och till att förenkla rättsliga prövningar – vilket främjar viljan att utöva

⁽⁵⁾ Kommissionens rekommendation av den 30 mars 1998 om principer som skall tillämpas på de instanser som är ansvariga för förfaranden för reglering av konsumenttvister utanför domstol (98/257/EG), EGT L 115, 17.4.1998, s. 31.

⁽⁶⁾ Rådets beslut av den 28 maj 2001 om inrättande av ett europeiskt rättsligt nätverk på privaträttens område (2001/470/EG), EGT L 174, 27.6.2001, s. 25.

⁽⁷⁾ Meddelande från kommissionen till rådet och Europaparlamentet om europeisk avtalsrätt (2001/C 255/01), EGT C 255 av den 13.9.2001, s. 1.

⁽⁸⁾ EGT L 61, 10.3.1990, s. 14.

⁽⁹⁾ EUT L 95, 21.4.1993, s. 29.

⁽¹⁰⁾ Grönbok om omvandling av 1980 års Romkonvention om tillämplig lag för avtalsförpliktelser till ett gemenskapsinstrument (KOM(2002) 654 slutlig).

gränsöverskridande verksamhet – men även till att underlätta för medlemsstaterna att ömsesidigt erkänna rättsakter, så att medborgare i andra medlemsstater omedelbart kan sätta sig in i dessa lagars riktighet.

4. Materieellt tillämpningsområde, tillämpning av lagen i en icke-medlemsstat (artiklarna 1 och 2)

4.1 Förordningen skall reglera lagvalsreglerna på privaträttsens område (artikel 1.1). Det ligger därför nära till hands att standardisera dessa för att undvika missförstånd. Lagstiftaren kan också använda den gängse terminologin i rådets förordning (artikel 1) eftersom denna är klart definierad. Det är självklart att förordningen inte skall tillämpas på skatte- och tullfrågor men det skadar inte att nämna detta faktum.

4.2 Förordningen skall inte tillämpas på samtliga områden som omfattas av utomobligatoriska förpliktelser. Lagstiftaren bör inte sikta alltför högt eftersom det skulle kunna äventyra kontrollen över projektet. Därför är det positivt att förordningen inte skall tillämpas i ärenden som rör familjeförhållanden, underhållsskyldighet och arv (artikel 1.2). På grund av sina sociala konsekvenser hanteras dessa frågor traditionellt i självständiga rättsakter vad gäller lagvalsregler.

4.3 Undantagen för ärenden som rör växlar och checkar beror – liksom undantaget för atomskador – (artikel 1.2) på att de regleras mera fullständigt i särskilda avtal, ⁽¹⁾ som även gäller utanför gemenskapen och som inte bör riskera att ifrågasättas.

4.4 Undantaget för juridiska personer i artikel 1.2 f är oundvikligt eftersom dessa frågor är så tätt förknippade med bolagsrätten att de faller under detta område.

4.5 Trust är en särskild konstruktion i angloamerikansk lagstiftning. Det handlar om en konstruktion som ligger mitt emellan bolagsrätt och lagstiftning för stiftelser. Den fungerar på liknande sätt som det tyska Treuhand och är inte någon juridisk person. Denna konstruktion finns inte i Kontinentaleuropa. På grund av sin särskilda karaktär och på grund av att den ligger så nära bolagsrätten är den undantagen redan i konventionen om tillämplig lag för avtalsförpliktelser (artikel 1.2 g). Eftersom bolagsrätt är undantagen i förordningen är det konsekvent att trustar är undantagna (artikel 1 e).

4.6 I förordningen åberopas tillämplig lag utan hänsyn till om det handlar om lagen i en medlemsstat eller i tredje land

⁽¹⁾ Genèveavtalet om bestämmelser inom området internationella växelprivaträtten av den 7 juni 1930 och Genèveavtalet om bestämmelser inom internationella checkprivaträtten av den 19 mars 1931 samt Parisavtalet av den 29 juli 1960 om en rad kompletterande överenskommelser.

(artikel 2). Man följer härigenom en allmänt erkänd lagvalsnorm som i princip avvisar diskriminering av andra rättsordningar. Kommittén ser verkligen positivt på detta. Om en sakfråga enligt anknätningsreglerna skall lösas enligt en viss rättsordning spelar det ingen roll om det handlar om en rättsordning inom eller utom gemenskapen.

5. Bestämmelser om utomobligatoriska förpliktelser till följd av en skadeståndsgrundande händelse (artiklarna 3–8)

5.1 I artikel 3 behandlas anspråk till följd av skadeståndsgrundande händelse och därmed själva kärnfrågan. I teorin står här en rad alternativa anknätningsmoment som utan någon större åtskillnad kallas för *lex loci delicti* (commissi), nämligen rättsordningen på den ort där den skadevällande handlingen företogs, rättsordningen på den ort där skadepågången inträffade, rättsordningen på den ort där skadan uppstod och rättsordningen på den skadelidandes vanliga vistelseort. Det finns en tradition och goda skäl bakom samtliga anknätningsmoment. De används också faktiskt av olika lagvalsregelsystem. Den europeiska lagstiftaren har därför en synnerligen viktig uppgift: att genomdriva enhetliga bestämmelser i samtliga medlemsstater. Detta är den viktigaste frågan och inte frågan om vilken av lösningarna som väljs. För senare praktisk tillämpning bör man vara medveten om att samtliga eller många av dessa anknätningsmoment i ett övervägande antal fall sammanfaller i praktiken. Den skadelidandes vanliga vistelseort är som regel densamma som den där skadan och den skadevällande handlingen inträffade och den skadevällande handlingen företogs. I praktiken är därför striden om vilken ort som är den rätta som regel mer teoretisk. Den europeiska lagstiftaren vill bestämma sig för regeln om att lagen på den ort där skadan uppkom skall tillämpas. Det återstår att se om detta verkligen ligger i linje med utvecklingen på detta område ⁽²⁾, men man kan motivera valet med att man härigenom när allt kommer omkring ger företräde åt skyddet av den skadelidande utan att helt bortse från den skadevällandes intressen. Detta vore kanske fallet om man bara riktade in sig på den skadelidandes vanliga vistelseort. Om man endast riktade in sig på orten för handlingen skulle detta på ett orimligt sätt gynna den skadevällande ⁽³⁾ eftersom man inte tillmötesgår den skadelidandes berättigade förväntningar om skydd. Denna ansträngning från lagstiftarens sida att skapa balans mellan de inblandades intressen verkar i vilket fall som helst godtagbar. Inskränkningen av huvudregeln genom artikel 3.2 om de inblandade har samma vanliga vistelseort ligger i sakens natur och på så sätt kan onödiga exkurser i främmande rättsordningar undvikas. Artikel 3.3 har lagts till som en allmän korrigerande mekanism och motsvarar till sin funktion artikel 4.5 andra meningen i Romkonventionen. I rättspraxis måste man dock se upp så att den principiella omorientering som gemenskapslagstiftaren eftersträvar inte undergrävs i enskilda fall i medlemsstater som hittills tillämpat regeln om orten för handlingen.

⁽²⁾ Detta till skillnad från den sedan 1999 gällande tyska bestämmelsen i artikel 40.1 EGBGB där orten för handlingen används som anknätningskriterium.

⁽³⁾ Han känner vid tvivelsmål till lagen på orten, behöver inte oro sig för något annat och kan eventuellt vid riskfyllda handlingar åtnjuta en lägre nivå av ansvar.

5.2 I fall med produktansvar (artikel 4) åberopas i förordningen lagen i det land där den skadelidande har sin vanliga vistelseort. De bestämmelser som fastställs bör mot bakgrund av den delvis häftiga ordväxlingen, framför allt i samband med utfrågningen den 6 januari 2003, betraktas som ett kompromissförslag. Andra tänkbara anknytningsmoment som diskuteras verkar vara mindre lämpade: Förvärvsorten kan till exempel vara rent slumpmässig och i vissa konstellationer kan den knappast heller fastställas på ett meningsfullt sätt (köp via Internet). Orten där skadan uppkom kan vid produktansvar vara lika slumpmässig (när den som förvärvat ett föremål befinner sig på resa och lider skada under resans gång). Den ort där produkten framställts är slutligen inte heller godtagbar som anknytningsmoment eftersom anknytningen till sakförhållandet mot bakgrund av globaliseringen kan vara relativt obetydlig. Det anknytningsmoment som valts ställer däremot den skadelidandes skyddsvärda intressen i förgrunden. Valet är desto mer motiverat eftersom även företrädarna för den huvudsakligen berörda industrin och försäkringsväsendet i den av kommissionen anordnade utfrågningen den 1 januari 2003 till övervägande del uttalade sig för detta alternativ som ett sätt att tillmötesgå konsumenternas företrädare. Tillräckliga hänsyn till industrins berättigade intressen tas genom att huvudregeln (saluföring utan samtycke) inskränks även efter det att de i utfrågningen fått ge uttryck för sin uppfattning.

5.3 Bestämmelsen om otillbörlig konkurrens (artikel 5) återspeglar slutligen den klassiska lagvalsregeln på detta område, nämligen att lagen på den ort där åtgärden påverkar konkurrensen på ett direkt och väsentligt sätt skall tillämpas (den ort där konkurrensen faktiskt påverkas). Inhemska och utländska konkurrenter skall enligt denna bestämmelse behandlas lika, de måste följa samma bestämmelser och har därigenom samma förutsättningar för att konkurrera med varandra. I artikel 4.1 i utkastet till direktiv om otillbörliga affärsmetoder⁽¹⁾ behandlas detta ämne dock annorlunda och principen om etableringsland åberopas. Även om man inte går in på denna skillnad i motiveringarna till de båda rättsakterna, kan problemet med denna inkonsekvens lösas på följande sätt (genom tillämpning av de allmänna principerna för EG-rätten och den inre marknaden): I artikel 5 i förordningen regleras gemenskapens förhållande till tredje land (t.ex. på områden som inte omfattas av direktivet), och i artikel 4.1 i direktivet regleras förhållandet mellan medlemsstaterna på den inre marknaden. Om detta är kommissionens avsikt vore det bra om detta tydligt kunde anges i motiveringarna till de båda rättsakterna. Dock kvarstår det förargliga problemet att en konkurrent från ett annat EU-land och en från tredje land omfattas av samma bestämmelser i en medlemsstat, medan de eventuellt omfattas av olika bestämmelser om de härstammar från olika medlemsstater (i det senare fallet handlar det dock om graden av harmonisering av den materiella konkurrensrätten i direktivet).

Genom att begränsa den allmänna bestämmelsen i artikel 5.1 löser man ett problem som troligen sällan förekommer i praktiken: att en snedvridning av konkurrensen inte får några allmänna följder utan endast påverkar enskilda fall. Härigenom

⁽¹⁾ Förslag till Europaparlamentets och rådets direktiv om otillbörliga affärsmetoder som tillämpas av näringsidkare gentemot konsumenterna på den inre marknaden och om ändring av direktiven 84/450/EEG, 97/7/EG och 98/27/EG. Dokument KOM(2003) 356, 18.6.2003.

är det motiverat att den skadeståndsgrundande händelsen omfattas av allmänna regler. Kommittén föreslår att man överväger en ändring av namnet på denna rättsakt till "konkurrens och otillbörliga handelsmetoder" för att tydligare ange att man med bestämmelsen vill täcka in alla överträdelse av konkurrensreglerna.

5.4 Vid första åsynen blir man kanske förvånad över att i en rättsakt om lagvalsnormer för utomobligatoriska förpliktelser finns bestämmelser om kränkningar av privatlivet och personlighetskyddet (artikel 6), eftersom detta i många rättsordningar traditionellt hör till privaträttens område. Många medlemsstater är i dag dock av en annan uppfattning och behandlar därför frågan i samband med frågan om skadeståndsgrundande handlingar. Därför finns det anledning att ta upp dem här. Sambandet med de frågor som behandlas i artikel 5 och 8 kan inte heller ifrågasättas. Det finns anledning att instämma i bestämmelsen i artikel 6.1. Detsamma gäller för bestämmelsen om replikrätt i artikel 6.2. Kommittén ställer sig frågan om inte undantagsbestämmelsen till förmån för lex fori under vissa omständigheter ändå blir överflödiga genom artikel 22.

5.5 På området miljöskador (artikel 7) stämmer grundregeln överens med den allmänna principen om anknytning till den skadeståndsgrundande händelsen enligt artikel 3. Det är dock den skadelidandes sak att välja (den för honom under vissa omständigheter mer fördelaktiga) lagen på den ort där den skadevällande händelsen inträffade. Det står bortom allt tvivel att gemenskapslagstiftaren egentligen, genom att i en lagvalsnorm låta den skadelidandes valfrihet stå över huvudregeln, eftersträvar mål som ligger bortom lagvalsreglerna. Av allmänpreventiva skäl hotar lagstiftaren nämligen den som kan vålla miljöskador med en strängare materiell rätt och försöker förmå denne att ägna miljöskyddet särskild omsorg. Denna aspekt framgår också tydligt av skälen till artikel 7.

5.6 När det gäller immaterialrättsintrång (artikel 8) återspeglar lagvalsregeln den på detta område allmänt erkända regeln om att lagen i det land där skydd påkallas skall tillämpas. Detta innebär att inhemska och utländska personer behandlas lika på respektive territorium. Det vore knappast försvarbart att en utländsk person åtnjöt ett större eller mindre skydd än en inhemsk person för frukterna av sitt intellektuella arbete. Innehållet i artikel 8.2 är självklart.

6. Tillämplig lag för utomobligatoriska förpliktelser till följd av annat än en skadeståndsgrundande händelse

6.1 Den rätt som behandlas i kapitel II, avsnitt 1, i förordningen och avser förpliktelser som uppstår till följd av annat än en skadeståndsgrundande händelse utgör visserligen tyngdpunkten bland de utomobligatoriska förpliktelserna. Det krävs dock bestämmelser, framför allt i fall av obehörig vinst och tjänster utan uppdrag. Härutöver skiljer medlemsstaterna även på andra utomobligatoriska förpliktelser, olika till antalet och formen. För att reglera dessa kan lagstiftaren åberopa en generalklausul, vilket också med rätta sker i artikel 9.1.

6.2 Om en utomobligatorisk förpliktelse grundar sig på ett redan befintligt rättsförhållande mellan parterna (hit hör också avtal), ligger det i sakens natur att man åberopar den rätt som detta redan befintliga rättsförhållande omfattas av (accessorisk anknytning). När det gäller de avtal som särskilt omnämns i bestämmelsen måste man dock ta hänsyn till Romkonventionen, som innehåller en egen bestämmelse om tillämpningsområdet. Formuleringen i artikel 9.1 är dock tillräckligt flexibel för att medge en smidig anslutning till bestämmelsen i Romkonventionen. Bestämmelsen i artikel 9.2 motsvarar till sitt innehåll artikel 3.2 och är motiverad av samma skäl.

6.3 Bestämmelsen om obehörig vinst, enligt vilken lagen i det land där vinsten uppstod skall tillämpas (artikel 9.3), överensstämmer med de principer som är erkända i de flesta medlemsstaterna. Om den obehöriga vinsten uppstått till följd av ett (ogiltigt) avtalsförhållande skall dock artikel 9.1 tillämpas (!). Det vore på sin plats att förtydliga detta i lagtexten, så att man redan från början skingrar alla tvivel bland mindre erfarna personer som skall tillämpa lagen. Som förebild kan nämnas bestämmelsen i artikel 38.1 och 38.3 i tyska EGBGB (Einführungsgesetz zum Bürgerlichen Gesetzbuch), som bygger på samma princip. Enligt de kommentarer som kommissionens företrädare lämnat angående bestämmelsen skall denna anknytning endast tillämpas om man ändå inte kan göra en accessorisk anknytning enligt artikel 9.1 eller 9.2. Kommittén anser att detta måste framgå tydligare, så att eventuella missförstånd bland dem som skall tillämpa lagen kan förebyggas.

6.4 När det gäller tjänster utan uppdrag vill lagstiftaren i förordningen åberopa lagen i det land där huvudmannen har sin vanliga vistelseort (med undantag för de specialfall som anges i artikel 9.4 andra meningen). Denna bestämmelse innebär att lagvalsnormen gynnar huvudmannen. Om man åberopade lagen i det land där gestorn har sin vanliga vistelseort skulle detta innebära att man gynnade denne. Det finns dock en möjlighet till neutralitet i lagvalet som lagstiftaren uppenbarligen inte övervägt, nämligen att åberopa lagen på den ort där tjänsten utförs. Kommissionen uppmanas överväga om inte en sådan lösning vore lämpligare. Detta gäller desto mer som lagstiftaren i artikel 9.4 andra meningen redan funnit en bestämmelse som går i föreslagen riktning. Enligt de kommentarer som kommissionens företrädare lämnat angående bestämmelsen skall denna anknytning endast tillämpas om man ändå inte kan göra en accessorisk anknytning enligt artikel 9.1 eller 9.2. Kommittén anser att detta måste framgå tydligare, så att eventuella missförstånd bland dem som skall tillämpa lagen kan förebyggas.

6.5 Undantagsklausulen i artikel 9.5, som gör det möjligt att i förekommande fall åberopa lagen i ett land som förpliktelsen har en närmare anknytning till, motsvarar artikel 3.3 i förordningen och är motiverad av samma skäl. Frågan är dock om man inte härigenom kan härleda en överordnad princip som gäller för samtliga hänvisningar i förordningen, alltså även för artiklarna 4–8, där detta inte varit avsikten. Kommissionen bör överväga detta och eventuellt införa motsvarande bestämmelse

(!) Vilket även beskrivs på ett korftattat och därför inte helt lättbegripligt sätt i motiveringen (s. 24).

i avsnitt 3. I så fall skulle artikel 3.3 och artikel 9.5 behöva strykas.

6.6 Artikel 9.6 är enligt kommittén överflödigt eftersom innehållet i denna redan följer av specialbestämmelsen i artikel 8. Det skulle å andra sidan inte skada om man behöll bestämmelsen.

7. Gemensamma bestämmelser om utomobligatoriska förpliktelser till följd av en skadeståndsgrundande händelse och annat än en skadeståndsgrundande händelse

7.1 Rubriken på avsnitt 3 i kapitel II är onödigt komplicerad och försvårar förståelsen. Kommittén rekommenderar här att man följer Romkonventionens exempel och ger avsnittet rubriken: "Gemensamma bestämmelser".

7.2 Genom att parterna i en utomobligatorisk förpliktelse (artikel 10) får komma överens om tillämplig lag i efterhand följer förordningen med rätta en progressiv tendens som till exempel gjort sig gällande i artikel 42 i tyska EGBGB eller i artikel 6 i den nederländska lagen om internationell privaträtt. Kommittén välkomnar detta. Förbehållet avseende tvingande rätt i artikel 10.2 och 10.3 följer av en allmänt erkänd norm för att undvika att parterna kringgår bestämmelsen, och kommittén har därför ingenting att anmärka på, även om bestämmelsen gör den praktiska tillämpningen mer komplicerad.

7.3 Vid normeringen av tillämpningsområdet för artiklarna 3-10 i förordningen följer lagstiftaren, efter vederbörliga anpassningar, förebilden i artikel 10 i Romkonventionen. Den stora detaljrikedomen är lovvärd och visar att lagstiftaren vinnlagt sig om att uppnå en hög grad av rättssäkerhet.

7.4 Bestämmelsen i artikel 11 d i förordningen är dock problematisk, eftersom processrätten enligt allmänt erkända principer omfattas av lex fori. Den europeiska lagstiftaren bör inte inkräkta på detta. I den mån det handlar om processrättsliga åtgärder för att göra gällande och (i förebyggande syfte) säkra materiella anspråk, bör dessa ur ett processrättsligt perspektiv i princip omfattas av den behöriga domstolens lag. Frågan om förpliktelsen som sådan (materiellt) existerar bör därför omfattas av den rätt som fastställs i artiklarna 3-10. Motiveringen tyder på att detta varit lagstiftarens avsikt. När de processrättsliga åtgärderna och det materiella anspråket hänger så nära samman med varandra att man inte längre kan skilja dem åt, är ett undantag från lex fori-regeln motiverat och lex causae kan åberopas.

7.5 Artikel 12, som behandlar den svåra frågan om tvingande bestämmelser, grundar sig (med hänsyn till de ändringar som motiveras i det konkreta fallet) på artikel 7 i Romkonventionen och överensstämmer därmed med den erkända lagvalsnormen. Rubrikerna, som avviker från Romkonventionen, motsvarar det språkbruk som tagit form på detta område sedan 1980.

7.6 Artikel 13 skapar förutsättningar för en direkt anknytning när det gäller ordnings- och säkerhetsbestämmelser, vilket i princip är motiverat. De regler som gällde på platsen för handlingen, dvs. de regler som skadevällaren kan förväntas iaktta, borde vara relevanta. Bestämmelsen i artikel 7 i Haagkonventionen om tillämplig lag rörande trafikolyckor bör i övrigt (till skillnad från vad som står i motiveringen – s. 25) tolkas på detta sätt, eftersom man i denna valt att rikta in sig på orten för olyckan. Även kommissionens tolkade, vid frågan, artikel 13 på samma sätt. Enligt kommitténs uppfattning framgår detta inte tillräckligt klart i alla språkversioner. Kommittén uppmanar därför kommissionen att i artikel 13 otvetydigt förklara de ordnings- och säkerhetsbestämmelser vara relevanta som gällde på platsen för handlingen.

7.7 Lagvalsregeln för direkt talan mot skadevällarens försäkringsgivare ligger i sakens natur och utgör en materiell motsvarighet till den processrättsliga bestämmelsen i artikel 11.2 i rådets förordning (EG) nr 44/2001 av den 22 december 2000 om domstols behörighet och om erkännande och verkställighet av domar på privaträttens område.

7.8 Bestämmelsen om subrogation (artikel 15) stämmer överens med artikel 13 i Romkonventionen och är oproblematisk. Kommissionen måste se till att denna överensstämmelse bibehålls även efter det att Romkonventionen omarbetats till en europeisk förordning (Rom-I-förordningen). Detsamma gäller för artikel 17 (bevisbörda), som motsvarar artikel 14 i Romkonventionen. Artikel 16 innebär ett övertagande av artikel 9.4 i Romkonventionen, som på grund av att Romkonventionen avser ett annat ämne endast kommer i fråga som förebild, och är en lyckad anpassning.

8. Övriga bestämmelser/Slutbestämmelser

8.1 De frågor som behandlas i kapitel III och IV i förordningen är i huvudsak oproblematiska, eftersom det handlar om tekniska bestämmelser som grundar sig på allmänt erkända lagvalsnormer, och tarvar inte någon särskild kommentar. Detta gäller framför allt för artikel 20 (återförvisning är utesluten) som motsvarar artikel 15 i Romkonventionen, artikel 21 (stater med mer än en rättsordning) som motsvarar artikel 19 i Romkonventionen, artikel 22 (grunderna för domstolslandets rättsordning) som motsvarar artikel 16 i Romkonventionen och slutligen artikel 25 (förhållandet till gällande internationella konventioner) som motsvarar artikel 21 i Romkonventionen.

8.2 I artikel 18 i förordningen jämföras vid tillämpningen av förordningen vissa områden utanför den nationella jurisdiktionen med en stats territorium. På så sätt kan man undvika oönskade luckor och slumpmässig anknytning i systemet med lagvalsnormer. Kommittén välkomnar detta.

8.3 En persons vanliga vistelseort spelar i den nuvarande internationella privaträtten och därför också i förordningen en central roll för anknytningen. Medan bestämmelsen om fysiska personers vanliga vistelseort är tämligen oproblematisk kan det

uppstå tvivel om detta när det gäller juridiska personer. I förordningen undanröjs detta problem på ett adekvat sätt genom att orten för den huvudsakliga verksamheten förklaras vara relevant. Det hade inte varit lämpligt att ta över artikel 60 i rådets förordning (EG) nr 44/2001, eftersom denna förordning rent generellt är inriktad på personens hemvist och inte den vanliga vistelseorten, och de tre valmöjligheter som föreslås i denna dessutom hade lett till nedsatt rättssäkerhet.

8.4 Lagstiftaren tog med artikel 24 i förordningstexten först sedan ett sådant förslag framförts vid utfrågningen i januari 2003. Förebilden är artikel 40.3 i tyska EGBGB, vars syfte är att redan på materialrättslig grund förhindra skadeståndsanspråk som enligt den allmänna uppfattningen i gemenskapen är att betrakta som orimliga och att i samband med detta framför allt göra tvister och diskussioner om huruvida dessa står i strid med ordre public överflödiga. Kommittén ser positivt på denna avsikt från lagstiftarens sida. Lagstiftaren låter dock förstå att den skadeståndsberrättigade inte vore betjänt av att (av i sig godtagbara rättspolitiska skäl) över huvud taget inte få någon ersättning för uppkommen skada på grund av att en främmande materiell regel ligger till grund för både ett ur medlemsstaternas synvinkel lämpligt skadestånd och för ett oacceptabelt straffskadestånd (punitive damages, triple damages). Kommittén fruktar att den nuvarande formuleringen i artikel 24 dock skulle kunna leda till att det inte alls tillerkänns något skadestånd. Han föreslår därför att bestämmelsen formuleras om på följande sätt:

”Tillämpningen av en bestämmelse i den lag som anvisas i denna förordning kan endast ligga till grund för utbetalning av skadestånd i den mån skadeståndet uppenbarligen tjänar andra syften än att ge den skadelidande rimlig kompensation.”

8.5 Artikel 25 i förordningen innehåller ett förbehåll för internationella konventioner som, i den mån medlemsstaterna är bundna av sådana konventioner, ger dessa företräde när det gäller lagvalsnormer rörande utomobligatoriska förpliktelser. Bestämmelsen motsvarar i allt väsentligt artikel 21 i Romkonventionen men gör det till skillnad från Romkonventionen inte möjligt att i framtiden ingå från EG-rätten avvikande avtalsförpliktelser. Denna skillnad kan förklaras med att avsikten med förordningen är att binda den nationella lagstiftaren och med att en fortsatt splittring av rättsläget i gemenskapen måste förhindras. Kommittén gläder sig över förbehållet eftersom detta gör det möjligt för medlemsstaterna att även i framtiden fullgöra ingångna avtalsförpliktelser och bibehålla sitt medlemskap i viktiga, delvis världsomfattande konventioner. Kommittén vill i detta sammanhang bara som ett exempel påminna om 1886 års Bernkonvention för skydd av litterära och konstnärliga verk, avtalet om handelsrelaterade aspekter av immaterialrättigheter (TRIPs-avtalet), den internationella konventionen om bestämmelser om assistans och bärgning i sjönöd av den 23 september 1910 och den internationella konventionen om ansvarsbegränsning för ägare av havsfartyg.

9. Slutsatser

Kommittén uppmanar kommissionen att efter införandet av rättelserna så snabbt som möjligt slutföra arbetet med förordningen så att denna kan träda i kraft. Kommissionen bör

- utreda förhållandet mellan artikel 5 i förordningen och artikel 4.1 i direktivet om otillbörlig konkurrens och anpassa motiveringen i enlighet med denna,
- undersöka om det verkligen är lämpligt att ge den skadelidande valfrihet vid miljöskador (artikel 7),
- ytterligare förtydliga förhållandet mellan artikel 9.3-9.4 och artikel 9.1-9.2 i förordningens text,
- överväga om det inte vore lämpligare att i artikel 9.4 förklara lagen på den ort där tjänsten utförs vara relevant,

- undersöka om artikel 9.5 kan upphöjas till en allmän princip i förordningen och placeras i avsnitt 3,
- ändra rubriken på avsnitt 3 till "Gemensamma bestämmelser",
- i artikel 13 i förordningen otvetydigt förklara de ordnings- och säkerhetsbestämmelser relevanta som gällde på orten för handlingen,
- formulera om artikel 24 på följande sätt:
"Tillämpningen av en bestämmelse i den lag som anvisas i denna förordning kan endast ligga till grund för utbetalning av skadestånd i den mån skadeståndet uppenbarligen tjänar andra syften än att ge den skadelidande rimlig kompensation."

Bryssel den 2 juni 2004

Europeiska ekonomiska och sociala kommitténs
ordförande
Roger BRIESCH

Yttrande från Europeiska ekonomiska och sociala kommittén om "Kommissionens meddelande till rådet, Europaparlamentet, Europeiska ekonomiska och sociala kommittén och Regionkommittén: En starkare EU-baserad läkemedelsindustri till gagn för patienten – En handlingsplan"

(KOM(2003) 383 slutlig)

(2004/C 241/02)

Den 16 oktober 2003 beslutade kommissionen att i enlighet med artikel 262 i EG-fördraget rådfråga Europeiska ekonomiska och sociala kommittén om "Kommissionens meddelande till rådet, Europaparlamentet, Europeiska ekonomiska och sociala kommittén och Regionkommittén: En starkare EU-baserad läkemedelsindustri till gagn för patienten – En handlingsplan".

Sektionen för inre marknaden, produktion och konsumtion, som svarat för kommitténs beredning av ärendet, antog sitt yttrande den 4 maj 2004. Föredragande var Maureen O'Neill.

Vid sin 409:e plenarsession den 2–3 juni 2004 (sammanträdet den 2 juni 2004) antog Europeiska ekonomiska och sociala kommittén följande yttrande med 164 röster för, 1 emot och 10 nedlagda röster:

1. Bakgrund

1.1 Det är ett sedan länge erkänt faktum att den EU-baserade läkemedelsindustrin spelar en central roll i såväl industri- som hälsosektorn. EU-institutionerna har lagt stor vikt vid att utveckla industrins olika komponenter och de fördelar för patienterna som detta leder till.

1.2 Vid Europeiska rådets möte i Lissabon 2000 fastställde Europeiska unionen sitt strategiska mål att bli "världens mest konkurrenskraftiga och dynamiska kunskapsbaserade ekonomi,

med möjlighet till hållbar ekonomisk tillväxt med fler och bättre arbetstillfällen och en högre grad av social sammanhållning". Läkemedelsindustrin skulle ge ett viktigt bidrag för att nå detta mål.

1.3 I rådets slutsatser om läkemedel och folkhälsa underströk man vikten av innovativa läkemedel med betydande behandlingsmässigt mervärde för att nå både industriella mål och folkhälsomål.